

Сім'я в осмисленні католицьких мас-медіа незалежної України: жанрово-тематичні особливості публікацій

*Роботу виконано на кафедрі соціальних комунікацій
Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка*

Розглянуто підходи римо-католицьких мас-медіа України до висвітлення питань сім'ї як важливого аспекту соціальної проблематики, ідейно-концептуальні засади публікацій, жанрові характеристики.

Ключові слова: мас-медіа, римо-католицька церква, сім'я, тематика, жанр.

Керц О. І. Семья в осмыслении католических масс-медиа независимой Украины: жанрово-тематические особенности публикаций. Рассматриваются подходы римо-католических масс-медиа Украины к освещению вопросов семьи как важного аспекта социальной проблематики, идейно-концептуальные основы публикаций, жанровые характеристики.

Ключевые слова: масс-медиа, римо-католическая церковь, семья, тематика, жанр.

Kerts O. I. Family in the Comprehension of the Catholic Mass-Media of Independent Ukraine: Genre-Thematic Features of Publications. The peculiarities of family problems (an important aspect of social issues) as performed by the Catholic mass-media in Ukraine, ideological and conceptual foundations of publication, genre characteristics are explored.

Key words: mass media, Roman Catholic Church, family, subject, genre.

Постановка наукової проблеми, її значення. Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Актуальність теми зумовлена тим, що проблеми сім'ї, культивування родинних цінностей мають стояти в центрі суспільної уваги для переходу на новий рівень духовної еволюції. Упродовж довгого часу римо-католицька церква приділяє чимало уваги проблемам сім'ї: очільниками конфесії регулярно створюються й видаються документи про шлюб та сім'ю; під егідою церкви проходять акції, семінари, конференції, мета яких – поширення родинних цінностей тощо. Закономірно, що преса, яка виходить під егідою РКЦ, активно висвітлює ці проблеми на шпальтах своїх газет, журналів, бюлетенів.

Питання сім'ї, родинних цінностей у контексті дослідження соціальної, морально-етичної тематики у виданнях різних конфесій вивчали українські науковці, дослідники преси А. Бойко [1], М. Левчук [4], І. Скленар [6], О. Закревська [2] та інші.

Мета дослідження – виявлення особливостей підходів мас-медіа римо-католицької церкви в Україні до висвітлення проблем соціально-сімейного спрямування.

У цій роботі аналізуємо публікації, присвячені проблемам сім'ї, що друкувались у римо-католицьких виданнях протягом 1991–2011 рр. Досліджуємо публікації генеральної сукупності католицької періодики незалежної України. Варто відзначити, що означена тематика нерівномірно відображена в католицьких виданнях незалежної України: в одних виданнях її немає («Wolanie z Wolunia», «Прийди», та ін.), в інших – вона представлена лише кількома публікаціями («Ave Maria» (надалі – «АМ»), «Християнське слово» (надалі – «ХС») та ін.). Найширшого втілення соціально-сімейна тематика набула на шпальтах видань «Католицький вісник» (надалі – «КВ») (до 2008 р. – «Парафіяльна газета» (надалі – «ПГ»)), «Credo», «Radosc Wiary» (надалі – «RW»). Про надзвичайну цінність цих проблем для видань свідчать, наприклад, функціонування з 2010 р. в «КВ» постійних рубрик «Домашня Церква», «Батьки і діти», де вирішуються проблеми кохання, будівництва стосунків, виховання дітей. Тема шлюбу й подружнього життя вже двічі ставала темою номера журналу «Credo» (2009. – № 2; 2011. – № 1).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Ідейно-концептуальні засади публікацій щодо проблем, із якими стикається сім'я на етапі планування/запобігання/переривання вагітності (аборти, контрацепція, штучне запліднення), викладені нами в іншій роботі, оскільки їх тематика пересікається із соціально-медичним сектором. У цій науковій розвідці ми зосередимо свою увагу на тих аспектах соціально-сімейної сфери, що були

виділені нами в результаті дослідження видань, а саме: 1) планування сім'ї, шлюб; 2) конфлікти, кризи в сім'ї; 3) реколекції для подружніх пар; 4) виховання дітей, відповідальне батьківство; 5) родинні цінності.

Публікації щодо планування сім'ї зазвичай реалізуються у формі інформаційних заміток про діяльність відповідних центрів, асоціацій, фондів, створених церквою. Також чимало матеріалів присвячено ролі сім'ї (найчастіше реалізуються в жанрі життєвих історій) або викладенню своєрідного Кодексу прав сім'ї. Кілька публікацій присвячено потрактуванню шлюбної символіки (корон, рушника тощо).

Вагому увагу видання та Церква приділяють кризовим явищам у сім'ї, передусім проводячи конгреси родин, інші заходи, метою яких є, «по-перше, посприяти кращому усвідомленню нашої спільною гідності й важливості сім'ї для забезпечення нормального розвитку українського суспільства; по-друге, старатися заангажувати до співпраці на користь української сім'ї церковні, державні та громадські органи й організації» [3]. Подібні матеріали є протокольними, тому зазвичай реалізуються в жанрах звіту й репортажу. Виступаючи проти розлучень, Церква бере активну участь в обговоренні законів про розірвання шлюбів, а також створює власні постанови (наприклад, які стосуються прийняття причастя особами розведеними, котрі живуть у нових зв'язках («ПГ». – 1994 р. – № 39)), про що регулярно повідомляється в інформаційних замітках у газетах, журналах.

Рідше на шпальтах видань з'являються аналітичні матеріали, присвячені темі розлучень, чи практичні поради для уникнення конфліктів. Найважливішим аспектом таких публікацій є власний досвід. У виданні «Християнське слово» впроваджується практика осмислення заповідей Божих, зокрема роздуми над інтенцією «Не побажай жінки ближнього твого» («ХС». – 1992. – № 11), а часопис «Radosc Wiary» подає молитву за родину «Molitwa za rodzinę» («RW». – 1994. – № 2).

Для запобігання кризовим явищам у сім'ї церква організовує реколекції для подружніх пар. Матеріали такого характеру, що найчастіше з'являлися на шпальтах «Парафіяльної газети», умовно можна розділити на кілька підгруп: інформаційні повідомлення про функціонування центрів реколекцій, руху «Домашня церква» тощо в різних містах України та інших країнах (зазвичай замітки, рідше – інтерв'ю з організаторами чи репортажі) про створення, принципи об'єднання, форми й графіки роботи; історії сімей, які є учасниками чи аніматорами зустрічей сімейних пар (увага в інтерв'ю чи життєвих історіях акцентується на шляхах подолання побутових проблем).

Незвичним є підхід «Парафіяльної газети» до публікацій, що стосуються виховання дітей – від зворотного (наприклад поради «Як виховати чистокровних хуліганів?») («ПГ». – 2004. – № 4)). Виховний аспект реалізується в публікаціях щодо сучасних загроз духовному та фізичному здоров'ю дітей, найбільшу шкоду яких убачають у комп'ютері, у жорстоких комп'ютерних іграх («ПГ». – 2002. – № 3) у дитячому алкоголізмі («RW». – 1996. – № 4). Поодинокими є матеріали, у яких розглядається система виховання в цілому, зокрема критичний аналіз радянського підходу («АМ». – 1993. – № 4). У цій статті в автор переважно зосереджується на духовному, морально-етичному вимірі проблеми.

Проте більшість матеріалів у різних виданнях убачають вирішення проблем виховання у зціленні родини, реалізації батьківського обов'язку, що реалізуються в аналітичних жанрах («ХС». – 1993. – № 4–5; «КВ». – 2010. – № 1 та ін.). Цікаво, що в аспекті відповідального батьківства роль матері часописом «КВ» («ПГ») сприймається як щось само собою зрозуміле (за винятком публікацій, що стосуються проблем абортів, контрацепції, штучного запліднення), а роль батька культивується, повсякчас підкреслюється її важливість. Про це свідчать, наприклад, назви публікацій: «Бути справжнім батьком» («ПГ». – 2000. – № 1), «Не хочу бути розумним, хочу бути таким, як тато» («ПГ». – 2002. – № 11) та ін.

Дотичними до цих проблем є питання сирітства, усиновлення. Такі матеріали найчастіше реалізуються в аналітичних жанрах (статті, кореспонденції) чи в інформаційному жанрі інтерв'ю.

Узагальнювальна й найширша категорія – родинні цінності – реалізується в кількох тематичних напрямках: послання, вислови Папи, єпископів із нагоди року родини, інших свят, під час богослужінь (реалізуються в жанрі листа, репортажу, замітки); зустріч сімей із Папою (замітка чи репортаж); репортажі з конгресів родини, зустрічей тощо, на яких вирішується передусім духовні, морально-етичні питання; філософське осмислення шлюбу (категорії любові, відданості, святості), що найчастіше реалізуються в жанрі інтерв'ю з теологами, філософами, авторами відповідних книг. В усіх публікаціях незалежно від жанру та інформаційного приводу підкреслюється, що сім'я є

ключовим поняттям для Церкви: «Католицька традиція побудована на тому, що сім'я є першою і найважливішою клітиною церкви – Містичного Тіла Ісуса Христа» [7]. Ця думка посилюється в журналі «Credo»: «На землі неможливо побудувати Рай, тут можна лише відчутти його передсмач у житті християнської родини» [5]. Власне, цей часопис вносить певну інновацію, подаючи не лише обґрунтування ролі сім'ї для Церкви, а й розміщуючи на своїх шпальтах цитати відомих діячів про сім'ю та бліц-опитування: «Що вам найбільше подобається у вашій/ому дружині/чоловікові?» («Credo» – 2011. – № 1). Вважаємо такий підхід досить свіжим і нехарактерним для католицької преси загалом.

Висновки й перспективи подальших результатів дослідження. Отже, сім'я й родинні цінності перебувають у центрі уваги багатьох католицьких видань незалежної України. Здійснюючи комунікацію в цьому напрямі, католицькі медіа вивчають і роз'яснюють базові поняття, що формують та зміцнюють родину (шлюб і виховання дітей), процес подолання сімейних криз, культивуючи родинні цінності, що мають духовне, морально-етичне підґрунтя. Більшість матеріалів реалізується в усіх інформаційних жанрах, а також у статті, кореспонденції, листі й у жанрі життєвої історії.

Список використаної літератури

1. Бойко А. А. Преса православної церкви в Україні 1900—1917 рр. Культура. Суспільство. Мораль : монографія / Бойко А. А. – Д. : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2002. – 308 с.
2. Закревська О. Етичні аспекти в сучасній церковній пресі : проблеми планування сім'ї / О. Закревська // Українська періодика : історія і сучасність : доп. та повідомл. дев'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф., 28–29 жовт. 2005 р., Львів / НАН України ; ЛНБ ім. В. Стефаника. НДЦ періодики / за ред. М. М. Романюка. – Л. : [б. в.], 2005. – С. 446–448.
3. Карпова Н. Що таке «криза сім'ї» і як з неї вийти / Н. Карпова, І. Єрмак // Парафіяльна газета. – 2006 р. – № 10. – С. 1.
4. Левчук М. Висвітлення морально-етичної проблематики на шпальтах «Почаевского листка» (1887–1917 рр.) і «Почаевских известий» (1906–1909рр.) / М. Левчук // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Л. : [б. в.], 2006. – Вип. 14. – С. 42–51.
5. Мишовський М. Передсмач раю : християнська сім'я / М. Мишовський // Credo. – 2011. – № 1. – С. 3.
6. Скленар І. М. Сучасна релігійна преса: типологія, характеристика, домінанти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із соціальних комунікацій : спец. 27.00.04 «Теорія та історія журналістики» / І. М. Скленар. – Л. : ПЦ Вид-ва Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – 16 с.
7. Яворський М. Послання до родин / М. Яворський, А. Майнек // Парафіяльна газета. – 2000. – № 1. – С. 1.

УДК 070.23(1-21)(477.75)

С. М. Кличко – аспірант Інституту журналістики
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Міська преса Криму: проблеми розвитку в історичному аспекті

*Роботу виконано на кафедрі історії журналістики
Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка*

У статті досліджено низку кримських газет, на прикладі яких розкрито проблемно-тематичний комплекс міських видань регіону, звернуто увагу на недоліки газет. Автор робить акцент на редакторському складі газет, а також на рубрикації видань, яка демонструвала особливості добору тем та їх подання на шпальтах кримської преси.

Ключові слова: міська газета, рубрика, регіональна преса.

Кличко С. М. Городская пресса Крыма: проблемы развития в историческом аспекте. В статье исследованы крымские газеты, на примере которых раскрыт проблемно-тематический комплекс городских газет региона, внимание уделено недостаткам в работе редакций. Автор обращает внимание на редакторский состав газет, а также на рубрикацию изданий, которая демонстрировала особенности подбора тем и их подачи на страницах крымской прессы.

Ключевые слова: городская газета, рубрика, региональная пресса.

© Кличко С. М., 2012